

Juuso Raja-Aho

VAPAUTETTU TEHTÄVÄSTÄ – POTKUT TULI?

Urheiluseurojen tiedotteiden ja Ilta-Sanomien uutisten väliset erot valmentajan vaihdon käsittelyssä

VAPAUTETTU TEHTÄVÄSTÄ – POTKUT TULI?

Urheiluseurojen tiedotteiden ja Ilta-Sanomien uutisten väliset erot valmentajan vaihdon käsittelyssä

Juuso Raja-Aho
Opinnäytetyö
Syksy 2020
Viestinnän tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Viestinnän tutkinto-ohjelma, Journalismi

Tekijä: Juuso Raja-Aho

Opinnäytetyön nimi: Vapautettu tehtävästä – potkut tuli?

Urheiluseurojen tiedotteiden ja Ilta-Sanomien uutisten väliset erot valmentajan vaihdon käsittelyssä

Työn ohjaajat: Satu Koho & Teemu Palokangas

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2020

Sivumäärä: 45 + 1 liite

Tässä opinnäytetyössä tarkastelen, miten suomalaiset jalkapallo- ja jääkiekkoseurat tiedottavat kesken kauden tapahtuvasta päävalmentajan vaihtamisesta, ja miten Ilta-Sanomat uutisoi samoista tapauksista.

Kehysanalyysin avulla selvitän esimerkiksi, millä tavalla seurojen ja Ilta-Sanomien tavat kertoa uuden päävalmentajan historiasta eroavat toisistaan. Millaisia asioita valmentajan historiasta nostetaan esiin ja mitä jätetään vähemmälle huomiolle?

Retorista analyysia käytän selvittäessäni, millä tavoilla seurat yrittävät vakuuttaa tehneensä oikean päätöksen. Analysoin myös seurojen ja toimittajien käyttämiä kielikuvia, kuten metaforia. Millaiset perustelut ja metaforat toistuvat teksteissä?

Näiden rinnalla käytän sisällönanalyysia, kun käyn läpi seurojen tiedotteita ja Ilta-Sanomien uutisia ja muita mainittuja tekstejä. Selvitän esimerkiksi, ketkä tiedotteissa pääsevät ääneen ja ketkä ovat kuvissa.

Tutkielman aineistona on Veikkausliigan ja Liigan seurojen nettisivuilla julkaistut tiedotteet, joissa kerrotaan päävalmentajan vapauttamisesta. Rajasin aineiston miesten jalkapallon ja jääkiekon pääsarjoihin, koska niiden saama mediahuomio on suurin. Valitsin mediaksi Ilta-Sanomat, koska se seuraa kumpaakin sarjaa tiiviisti.

Selkein ero urheiluseurojen tiedotteiden ja Ilta-Sanomien uutisten välillä oli se, että urheiluseurat tiedottavat päävalmentajan vapauttamisesta, mutta Ilta-Sanomat uutisoi asian potkuina. Toinen huomattava ero on se, että Ilta-Sanomien toimittajien käyttämät metaforat ja muut kielikuvat ovat selvästi rajumpia kuin seurojen käyttämät. Urheilutoimittajien mielipiteet ja arviot näkyvät kommenttien lisäksi myös uutisissa. On vaikea arvioida tarkasti, mikä on asioiden merkitysten avaamista lukijoille, ja mikä on toimittajan omaa mielipidettä.

Asiasanat: Urheilujournalismi, journalismi, tiedotus

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Communications, Option of journalism

Author: Juuso Raja-Aho

Title of thesis: Released or fired from the job? – Differences between sports club's press releases and Ilta-Sanomat's news about manager changes during the season.

Supervisors: Satu Koho & Teemu Palokangas

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2020

Number of pages: 45 + 1 appendix

Releasing or sacking the manager?

In this thesis I analysed Finnish sports club's press releases and Finnish newspaper Ilta-Sanomat's sport news. Research material consists 14 cases of Finnish ice hockey or football clubs releasing their manager during the season. I analysed and compared the press releases and sport news about the same subject.

I analysed what kind of rhetorical devices are used by clubs and sports journalist and what kind of differences there is between the press releases and the sport news. For that I used rhetorical analysis. I used frame analysis to analyse how the career of the new manager is described in the press releases and in the news.

I used the press releases of Veikkausliiga and Liiga clubs and Ilta-Sanomat's sports news as a material of this thesis because Ilta-Sanomat follows both leagues intensely. Both of the leagues receive a lot of media attention.

The most significant difference between the press releases and the news are that the clubs say that they released their manager but in the sport news managers are fired. Metaphors are used more often in the Ilta-Sanomat than in the press releases. Journalists' opinions can sometimes be seen in the news texts.

Keywords: sports journalism, journalism, communication

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	AIEMMAT TUTKIMUKSET, TIETOPERUSTA JA KESKEISET KÄSITTEET	8
2.1	Aiemmat tutkimukset	8
2.2	Journalismi	8
2.3	Urheilujournalismi	9
2.4	Uutinen, kommentti ja mediatiedote	10
2.5	Kriisiviestintä	11
3	AINEISTO JA MENETELMÄT	13
3.1	Aineistona tiedotteita, uutisia ja kommentteja	13
3.2	Sisällönanalyysi	13
3.3	Kehysanalyysi	13
3.4	Retorinen analyysi	14
4	TEHTÄVÄSTÄ VAPAUTETTUJA JA POIS POTKITTUJA	16
5	KIELIKUVAT JA SANAVALINNAT	19
5.1	Sota, taistelu, kuolema ja raakuus	20
5.2	Uhkapeli, riskit ja sattumanvaraisuus	21
5.3	Johtaminen ja ohjaaminen	21
5.4	Toistuvien sanavalintojen ja perustelujen ongelmallisuus tiedotteissa	22
5.5	Tapaus TPS	24
5.6	Mielipiteet ja arviot näkyvät toimittajien sanavalinnoissa	24
6	PUHUJAT JA KUVATUT	26
6.1	Sitaatit	26
6.2	Kuvat	29
7	UUDEN PÄÄVALMENTAJAN HISTORIA	31
8	YHTEENVETO	33
9	POHDINTA	35
	LÄHTEET	37
	AINEISTO	40
	LIITE	46

1 JOHDANTO

Tässä tutkielmassa analysoin, miten Veikkausliiga- ja Liiga-seurat tiedottavat kesken kauden tapahtuvasta päävalmentajan vaihtamisesta ja miten Ilta-Sanomat uutisoi samoista tapauksista. Veikkausliigan osalta tarkastelen kausia 2018 ja 2019, ja Liigan suhteen kausia 2018–2019 ja 2019–2020.

Päävalmentajan vaihtamisessa ei yleensä varsinaisesti ole kyse irtisanomisesta, sillä heikko urheilullinen menestys ei ole riittävä syy erottamiselle. Katsaus seurojen tiedotteisiin osoittaa, että niissä ei mainita potkuja, irtisanomista tai erottamista. Sen sijaan päävalmentaja *vapautetaan tehtävästään*. Kun seurojen tiedotteet kääntyvät uutisiksi, puhutaan lähes aina potkuista, joka on puhekielinen sana erottamiselle. Tämän tutkielman tarkoituksena on selvittää, miten urheiluseurat tiedottavat päävalmentajan vapauttamisesta tehtävästään ja miten mediat uutisoivat asian. Vapauttamisesta tulee potkut, mutta mikä muu muuttuu?

Rajasin aiheen koskemaan Suomen miesten jalkapallon ja jääkiekon pääsarjoja, eli Veikkausliigaa ja Liigaa, sillä ne ovat Suomen suurimmat sarjat medianäkyvyydeltään ja katsojaluvuiltaan. Siten myös niiden viestintä on kaikkein kovimman paineen ja tarkkailun alla. Ilta-Sanomat seuraa molempia sarjoja tarkasti.

Käytän aineiston tutkimiseen sisällönanalyysia, kehysanalyysia ja retorista analyysia. Käyn läpi seurojen tiedotteita ja Ilta-Sanomien juttuja ja selvitän sisällönanalyysin avulla, ketkä pääsevät teksteissä ääneen. Käytän kehysanalyysia tutkiessani, mitä asioita seurat ja Ilta-Sanomat nostavat esiin uuden päävalmentajan historiasta ja mitä jätetään kertomatta. Retorista analyysia käytän selvittäessäni, miten seurat perustelevat päätöksiään. Analysoin myös seurojen ja toimittajien käyttämiä kielikuvia, kuten metaforia.

Jokainen huippu-urheiluseura kohtaa jossain vaiheessa tilanteen, jossa sen on vaihdettava päävalmentajaa kesken kauden. Seuran kriisiviestinnällä on silloin iso rooli. Mustaa ei voi kääntää valkoiseksi, mutta onnistuneella viestinnällä muutoksen voi kääntää toiveikkuudeksi ja paremmaksi tulevaisuudeksi. Epäonnistuneella viestinnällä hankala tilanne voi muuttua vieläkin suuremmaksi ongelmaksi. Sen sai kokea Turun Palloseuran Liiga-seura marraskuussa 2019.

Turun Palloseura (TPS) matkusti vierasotteluun Jyväskylän JYPIä vastaan. Pelipäivän aamuna 1. marraskuuta 2019 päävalmentaja Kalle Kaskinen piti joukkueelle Jyväskylässä aamuharjoitukset, joiden jälkeen joukkue palasi hotellille. Joukkue oli lähdössä hotellilta otteluun kolmisen tuntia ennen ottelun alkua. Joukkue lähti kuitenkin ilman Kaskista, sillä seura vapautti hänet päävalmentajan tehtävästä 15 minuuttia ennen joukkueen bussin lähtöä. Päätös oli tehty jo pari päivää aiemmin. Hetkeä myöhemmin TPS tiedotti asiasta nettisivuillaan ja sosiaalisessa mediassa. Illan ottelussa päävalmentajana oli Marko Virtanen. Toimitusjohtaja Santtu Jokisen hermostunut naureskelu ja virnuilu ottelua edeltäneessä televisiohaastattelussa pahensivat tilannetta entisestään.

Olen työskennellyt urheiluseuran tiedotuksessa ja ollut tekemässä myös tehtävästä vapauttamiseen liittyviä tiedotteita. Ne päivät ovat poikkeuksellisia, mutta ne voivat olla keskenään hyvin erilaisia. Olen ollut seurassa töissä tilanteessa, jossa tiedottaja on saanut tiedon hyvissä ajoin ja voinut valmistella tiedotteen rauhassa medialle. Suunnitelma on ollut valmiina, ja sitten sitä on toteutettu. Sen lisäksi olen ollut tekemässä tiedotetta tilanteessa, jossa asiasta on jo uutisoitu mediassa.

Olen huomannut, että joskus jotkut tiedotteet menevät sellaisenaan läpi mediassa ja saattavat päätyä jopa sanomalehden verkkosivuille maksumuurin taakse. Se ei mielestäni ole laiskaa journalismia, se ei ole journalismia laisinkaan. Tulevaisuudessa haluan jossain vaiheessa olla myös tiedotteen toisella puolella urheilutoimituksessa. Urheilu ja urheilujournalismi ovat aina kiinnostaneet minua. Viime vuosina myös urheiluseurojen toiminta ja urheiluseurassa toimiminen ovat tulleet tutuiksi. Siksi tutkielmani aihepiiri osuu juuri näihin. Uskon, että pystyn tämän tutkielman avulla vahvistamaan omaa erikoisosaamistani.

Opinnäytetyöni produktio-osassa tein Seinäjoen Jalkapallokerholle (SJK) kausijulkaisun. Julkaisu on 48-sivuinen ja A4-kokoinen lehti, jossa on juttuja seuran nykyisistä ja entisistä pelaajista sekä seuran syntyhetkistä. Lehti on journalismin ja markkinoinnin välimaastossa. Minulla oli täysi päättävä valta jutuista ja toteutin niitä journalistisesti. Lehti toimi silti SJK:n markkinoinnin ja muun viestinnän tukena. Tuon projektin aikana pystyin kehittämään omaa osaamistani melko suuren kokonaisuuden hallitsemisessa.

2 AIEMMAT TUTKIMUKSET, TIETOPERUSTA JA KESKEISET KÄSITTEET

Tässä pääluvussa kerron aiheeseen liittyvistä aiemmista tutkimuksista ja avaan tutkielman keskeisiä käsitteitä ja tietoperustaa. Keskeisiä käsitteitä ovat *journalismi*, *urheilujournalismi*, *uutinen*, *kommentti*, *mediatiedote* ja *kriisiviestintä*.

2.1 Aiemmat tutkimukset

Urheiluseurojen tiedotteita ja niiden päätymistä uutiseksi ei ole tietojeni mukaan tutkittu. Tiedotteista ja niiden pohjalta tehdyistä uutisista on tehty pro gradu -tutkielmia ja muita opinnäytetöitä. Pro gradu -tutkielmissa on analysoitu esimerkiksi Tampereen kaupungin mediatiedotteiden vaikutusta viestintien jutuntekoprosessiin (Aalto 2005). Lisäksi on selvitetty muun muassa, miten Keskuskauppakamarin tiedotteiden ääni kuuluu niiden pohjalta kirjoitetuissa uutisteksteissä (Antikainen 2015).

Muissa opinnäytetöissä on tarkasteltu esimerkiksi, millaiset pörssitiedotteet päätyvät uutisiksi ja mikä muuttuu, kun tiedotteesta tulee uutinen (Saukkonen 2016). Sen lisäksi on analysoitu, kuinka hyvin sisäministeriön tiedotteet menevät läpi ja miten tiedotteiden pohjalta uutisoidaan (Sorsa 2015). On myös tarkasteltu, millaiset asiat vaikuttavat lehdistötiedotteen läpimenoon (Leivonniemi 2010). Tässä tutkielmassa käsitellyt tiedotteet ylittävät uutiskynnyksen. Kun Liigan tai Veikkausliigan seura vaihtaa päävalmentajaansa kesken kauden, siitä uutisoidaan aina.

2.2 Journalismi

Kirjat, televisio-ohjelmat ja lehdet kuuluvat joukkoviestintään, joka on viestimistä suurelle ja rajamattomalle yleisölle. Journalismi on faktapohjaista ja ajankohtaista joukkoviestintää, joka kertoo, mitä maailmassa on tapahtunut tai tapahtuu. (Kunelius 2003, 17–21.) Journalismin elinehtoina pidetään uskottavuutta ja luotettavuutta ja sen perinteinen perusajatus on ollut objektiivisuus. (Lehtinen 2014.)

Journalismin tutkimukset ovat kyseenalaistaneet journalismin objektiivisuuden. Journalisti voi raportoida tapahtumasta kiistattomien faktojen avulla ilman mielipiteitä. Silti esimerkiksi tiedon hankinta, aiheen valinta ja faktojen yhdisteleminen vaativat myös tulkintaa, joka ei ole objektiivista. (Lehtinen 2016, 38.) Urheilussa kiistattomia faktoja ovat esimerkiksi tulokset ja sarjataulukot. Journalismissa pelkkä tulosten ja tilastojen raportointi ei riitä, vaan niille on osattava antaa merkityksiä. Silloin on analysoitava ja tulkittava. Oliko lopputulos yllätys? Olisiko toinen joukkue ansainnut voiton, koska sillä oli enemmän hyviä maalipaikkoja? Mikä on hyvä maalipaikka? Näihin kysymyksiin on mahdoton antaa kiistattomasti oikeaa ja objektiivista vastausta.

Journalismi ei varsinaisesti määrittele sitä, mitä ihmiset ajattelevat, vaan sen, mistä asioista täytyy olla mielipiteitä ja mistä puhutaan. Joukkoviestimet suuntaavat ihmisten ajatukset joihinkin tiettyihin asioihin. Tämä saattaa vaikuttaa esimerkiksi siihen, miten poliitikkoja arvioidaan. (Kunelius 2003, 142–143.) Vaalien tulokset voivat osittain riippua siitä, mitä asioita ja teemoja nostetaan esiin, eli ovatko vaalit siis esimerkiksi ihmisoikeusvaalit, maahanmuuttovaalit vai ilmastovaalit.

2.3 Urheilujournalismi

Urheilujournalismiin pätevät samat määritelmät kuin journalismiin yleensäkin. Urheilujournalismi on usein ”tavallista” journalismia viihteellisempää, siksi urheilujournalismin kieli on tunnepitoista (Virtapohja 1998, 63–66). Urheilujournalismi on vaikuttanut urheilun arvostukseen ja sen asemaan Suomessa. 1800-luvun lopulla urheilu ei vielä saanut palstatilaa, joten urheilu tarvitsi omia lehtiä opettaakseen kansalaisille urheilulajeja niiden säännöistä lähtien. Ensimmäiset suomalaiset urheilutoimittajat tulivat urheilun sisältä ja he olivat joko urheilijoita tai mukana järjestöissä, usein kumpaakin. Se näkyi myös urheilujournalismissa, sillä kriittisen kirjoittamisen sijaan urheilujournalismi oli urheilun edistämistä. (Pänkäläinen 1998, 12–14).

Tällä vuosituhanella urheilujournalismi on muuttunut ja urheilujournalistit kirjoittavat urheilusta monipuolisemmin ja eri näkökulmista. (Kolamo 2018, 99.) Viime vuosituhanen lopussa urheilujournalismi oli vielä pääosin suoritusten kuvailua ja sankaritarinoita (Pänkäläinen 1998, 32–33). Urheilujournalismin kansainvälistä tutkimustietoa on vaikea hyödyntää kansallisesti, sillä jokaisessa maassa on omat urheilun erityispiirteensä. Siksi kansallisen urheilujournalismin tutkiminen on tärkeää alan kehittymisen kannalta. Suomessa ensimmäisen urheilujournalismin väitöskirjatutkimuksen teki Kalle Virtapohja vuonna 1998. (Heinilä 2000, 274.)

Suomalaista urheilujournalismia on kritisoitu sen pinnallisuudesta ja huippu-urheilukeskeisyydestä. Myös liiallinen viihteellisyys on ollut kritiikin kohteena. Yksi syy urheilujournalismin pinnallisuudelle on urheilutapahtumien luonne, eli tulokset ja niiden paljous. Sen takia asioiden käsittely saattaa jäädä pelkäksi kaavamaiseksi raportoinniksi. Sen lisäksi urheilujournalismia on kritisoitu usein mieskeskeisyydestä. (Heinilä 2000, 281.) Tutkielmani liittyy sekä huippu-urheiluun että miesten urheiluun, joten näytän kritiikin omalta osaltani oikeaksi.

Suomen urheilujournalismissa on ollut nähtävissä kehitystä myös ihmisoikeus- ja yhteiskunta-asioiden käsittelyssä. Suomen miesten jalkapallomaajoukkue piti harjoitusleirin Qatarissa vuonna 2019, mikä aiheutti runsaasti kritiikkiä, sillä Qatarin ihmisoikeustilanne oli ja on edelleen erittäin heikko. Koronapandemian aikana keskusteluun nousi urheilutapahtumien turvallisuus. Sanna Vuorinen haastatteli pro gradu -tutkielmaansa varten kymmeniä urheilutoimitusten esimiehiä. Vuorinen kertoo, että urheilujournalismilla on esimiesten mukaan neljä tehtävää: ”ennakoida urheilun tapahtumia, taustoittaa urheilun ilmiöitä, viihdyttää lukijoita ja kertoa urheilusta osana yhteiskuntaa.” (Vuorinen 2007, 2.)

2.4 Uutinen, kommentti ja mediatiedote

Uutinen on journalistinen teksti, jossa on uutta tietoa. Uutisessa kerrotaan, mitä on tapahtunut. Uutisen rakenteessa noudatetaan usein niin sanottua 5M+K-kaavaa, eli uutisen tulisi vastata kysymyksiin: mitä, missä, milloin, miksi, miten, kuka. Toimittajan on tunnistettava, milloin esimerkiksi jokin tiedote ylittää uutiskynnyksen ja kuinka laajasti siitä tulee uutisoida. (Jaakkola 2013, 179–180.)

Uutiskynnyksen ylittymiseen vaikuttaa uutiskriteerien täytyminen. Uutiskriteerejä ovat esimerkiksi ajankohtaisuus, dramaattisuus, erilaisuus, läheisyys, tapahtuman suuruus ja vallanpitäjän tai muun merkittävän henkilön sanomiset ja tekemiset. Uutisointiin vaikuttaa myös esimerkiksi päivän valikoima. Joinakin päivinä uutisoitavaa on vähemmän, ja silloin uutiskynnys saattaa ylittyä helpommin. (Juholin 2009, 230–231.)

Uutisen tavoin myös tiedotteet kirjoitetaan niin sanottua kolmiotekniikkaa käyttäen. Tärkein asia tulee alkuun. (Juholin 2009, 241.) Mediatiedote on tekstilajina rakenteeltaan lähellä uutista, mutta

se ei ole journalistin, vaan esimerkiksi organisaation tai yhdistyksen tiedottajan kirjoittama. Tiedotteessa vastataan samoihin kysymyksiin kuin uutisessa. Kaikkien tässä tutkielmassa mainittujen tiedotteiden pohjalta tehtiin myös uutisia, ja suuri osa tämän tutkielman käsittelemistä uutisista on tehty tiedotteiden pohjalta. Käsiteltävät tiedotteet on lähetetty medialle lehdistötiedotteina, mutta ne on laitettu samanaikaisesti myös seurojen nettisivuille kaikille nähtäväksi. Tiedotteet kirjoitetaan usein valmiiksi uutismuotoon, joten niiden päätyminen uutiseksi lähes sellaisenaan on yleistä.

Kommentti on journalistinen tekstilaji, jossa toimittaja ottaa kantaa johonkin uutiseen tai ajankohtaiseen asiaan. Kommentissa on havaintoja ja analyysiä. (Uusi-Hallila & Herajärvi 2019.) Tässä tutkielmassa kommentit liittyvät päävalmentajan vaihtoon. Tämän tutkielman aineistossa on neljä kommenttia. Niissä valmentajapotkut laitetaan osaksi jatkumoa seuran lähihistoriassa. Kommentteissa toimittajat tuovat mielipiteitään ja näkemyksiään vahvasti esiin.

2.5 Kriisiviestintä

Jokainen organisaatio kohtaa jossain vaiheessa kriisin, mutta kaikki organisaatiot eivät ole valmistuneita kriisiin kunnolla. Internet ja etenkin sosiaalinen media ovat niin nopeita, että kriisiviestinnän merkitys on kasvanut. Mark Twainin sata vuotta vanha sitaatti on tällä hetkellä ajankohtaisempi kuin koskaan: ”Valhe on jo kiertänyt maailman, kun totuus vasta panee saappaita jalkaansa.” Kriisiviestinnän peruseriaatteita ovat nopeus, avoimuus ja rehellisyys. Lisäksi nykyään on korostunut aloitteellisuus, mutta vastuullisuus ja inhimillisuus unohtuvat usein. (Karhu & Henriksson 2008, 22–29). Tässä tutkielmassa kriisit ovat päävalmentajapotkuja tai tehtävästä vapauttamisia.

Ilta-Sanomat uutisoi parissa tapauksessa valmentajan vapauttamisesta ennen kuin seura oli ehtinyt tiedottaa asiasta. Tässä tapauksessa kyse ei ollut valheesta, mutta seurat olivat tilanteessa pahasti myöhässä. Todennäköisesti tilanteessa seuran johto oli vaihtanut valmentajaa kertomatta siitä seuran tiedottajalle riittävän aikaisin. Siinä vaiheessa on hyvin mahdollista, että tieto asiasta leviää muualle ennen kuin tiedote on valmis.

Kriisiviestintä ei saa olla irrallista normaalista viestinnästä, vaan sen tulee olla linjassa muun viestinnän kanssa. Suunnitelma ja toimintavalmius ovat tärkeitä yllättävissä kriisitilanteissa. Sen myötä organisaatio ei lamaudu tai hätäile (Korpiola 2011, 92–93). Liiga-seura Turun Palloseuran (TPS)

epäonnistunut tiedottaminen marraskuussa 2019 oli seurausta heikosta urheilujohtamisesta. Organisaatio ei ollut valmis kriisiviestintätilanteeseen.

3 AINEISTO JA MENETELMÄT

3.1 Aineistona tiedotteita, uutisia ja kommentteja

Tutkielman aineistona on Veikkausliigan ja Liigan seurojen nettisivuilla julkaistut tiedotteet, joissa kerrotaan päävalmentajan vapauttamisesta. Pääosin huomion vain ne tiedotteet, jotka on julkaistu sinä päivänä, kun asiasta ensimmäisen kerran tiedotettiin. Jos ensimmäisen tiedotteen jälkeen on vielä järjestetty lehdistötilaisuus pari päivää myöhemmin, olen huomionut myös sen päivän tiedotteet. Lisäksi analysoin Ilta-Sanomien uutisia ja kirjoituksia, jotka käsittelevät samoja tapauksia.

Rajasin aineiston miesten jalkapallon ja jääkiekon pääsarjoihin, koska niiden saama mediahuomio on suurin. Valitsin mediaksi Ilta-Sanomien, koska se seuraa kumpaakin sarjaa tiiviisti. Ajallisesti rajasin aineiston Veikkausliigan osalta kausiin 2018 ja 2019. Liigan aineisto on kausilta 2018–2019 ja 2019–2020.

3.2 Sisällönanalyysi

Sisällönanalyysi on tekstianalyysia, jossa analysoidaan tekstimuotoisia aineistoja. Sisällönanalyysissä aineistosta etsitään eroja ja yhtäläisyyksiä. Sen avulla tutkittavasta asiasta tehdään tiivistetty kuvaus. Sisällönanalyysillä voidaan tarkoittaa laadullisen sisällönanalyysin lisäksi myös määrällistä erittelyä. Niitä voidaan käyttää rinnakkain saman aineiston analysoinnissa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006a.)

Käytän sisällönanalyysia, kun käyn läpi seurojen tiedotteita ja Ilta-Sanomien uutisia ja kommentteja. Selvitän esimerkiksi, ketkä tiedotteissa pääsevät ääneen, millaisilla kiertoilmauksilla erottaminen ilmoitetaan, millaisilla asioilla sitä perustellaan ja millaisia yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia tiedotteissa on.

3.3 Kehysanalyysi

Kehysanalyysin avulla selvitän esimerkiksi, millä tavalla seurojen ja Ilta-Sanomien tavat kertoa uuden päävalmentajan historiasta eroavat toisistaan.

Kehystämisessä toisia asioita korostetaan ja toisia jätetään vähemmälle huomiolle. Journalismissa kehystäminen tarkoittaa sitä, miten erilaiset asiat esitetään ja rajataan. Kehystäminen on tietoisia ja tiedostamattomia valintoja siitä, mitä mediatekstissä on ja mitä siinä ei ole. Kehystämisen luomat rutiinit helpottavat toimittajan työtä. Sen myötä toimittajat myös tekevät juttuja tietyillä vakiintuneilla tavoilla. Karvonen siteeraa Robert Entmanin määritelmää kehystämisestä seuraavasti:

Kehystäminen on joidenkin puolien valitsemista havaitusta todellisuudesta ja niiden tekemistä muita näkyvämmäksi viestivässä tekstissä, niin että suositaan ja edistetään tiettyä ongelmanmäärittelyä, kausaalista tulkintaa, moraalista arviota ja/tai toimintasuosituksia. (Karvonen 2000.)

Kehystäminen liittyy myös jokapäiväiseen elämään. Saman asian itsestään selvään ja rutiininomaiseen tulkitsemiseen vaikuttaa asiayhteys. (Karvonen 2000.) Jos kaksi ihmistä hakkaa toisiaan nyrkkeillä päähän, reaktiot vaihtelevat riippuvat suuresti riippuen siitä, tapahtuuko se nyrkkeilykehässä, jääkiekkokaukalossa vai nakkikioskin jonossa. Jääkiekkokaukalossa tapahtuvan nyrkkitappelun reaktioon vaikuttaa lisäksi se, onko tappelijoilla keskenään samanväriset vai eriväriset paidat.

3.4 Retorinen analyysi

Retoriikalla tarkoitetaan yleisön vakuuttamista argumentoinnin avulla. Sen tavoitteena on saada yleisö uskomaan väite. Argumentaation tarkoituksena on lisätä väitteen uskottavuutta ja samalla vähentää mahdollisten muiden väitteiden uskottavuutta. Retoriikka rinnastetaan usein lähinnä politiikkaan, mutta se on läsnä myös arkipäiväisissä keskusteluissa. Retorisessa analyysissä analysoidaan, miten lukijat ja kuulijat yritetään saada uskomaan väitteisiin ja sitoutumaan niihin. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006b.) Retorista analyysia käytän selvittäessäni, millä tavoilla seuraat yrittävät vakuuttaa tehneensä oikean päätöksen. Analysoin myös seurojen ja toimittajien käyttämiä kielikuvia, kuten metaforia.

Urpo Nikanne esittelee metaforan määritelmästä George Lakoffin kuvauksen. Esimerkkinä käytetään ”Elämä on matka” -metaforaa. Siinä elämä on metaforan lähde ja matka on metaforan kohde. Toimiakseen metafora tarvitsee sanojen välille yhteisiä skeemoja. Nikanne mainitsee, että ”Skeema on jonkinlainen pelkistetty ja mahdollisesti rajoiltaan avoin kuva niistä seikoista ja suhteista, jotka käsite mielessä herättää.” Metafora on tässä tapauksessa elämän vertaaminen matkaan niin, että ainakin osa elämän skeemoista kuvataan matkan skeemaan. Matkan skeemaan

kuuluvat esimerkiksi matkustaja, matkaseura, kulkuneuvo, lähtöpaikka, määränpää. Tässä tapauksessa kuvaus elämän skeemasta matkan skeemaan olisi suunnilleen seuraava: matkustaja on se, jonka elämästä puhutaan. Matkaseuraan kuuluvat esimerkiksi perhe ja ystävät. Lähtöpaikka on syntymä ja määränpäänä kuolema. (Nikanne 1992, 61–62.)

Kun Risto Dufva palkattiin JYPin uudeksi päävalmentajaksi, hän kommentoi haastattelussa: ”Kuulin, että täällä on joku luokkaretki menossa. Nyt on rehtorikin kutsuttu mukaan.” Tässä esimerkissä Dufva on päävalmentaja eli rehtori. Joukkueen pelaajat ovat oppilaita. Loppukausi on yhteinen retki. Tämä tosin herättää kysymyksen, kuka on opettaja. Oliko entinen päävalmentaja Lauri Merikivi opettaja vai rehtori?

4 TEHTÄVÄSTÄ VAPAUTETTUJA JA POIS POTKITTUJA

Kun ammattilaisjoukkueen päävalmentaja vaihtuu kesken kauden, se on lähes aina seurausta heikosta urheilullisesta menestyksestä. Tämän tutkielman tarkastelujakson aikana Liigassa tai Veikkausliigassa tapahtui vain yksi päävalmentajavaihto jostain muusta syystä, ja sekin johtui välillisesti samasta asiasta. Helsingin Jalkapalloklubi (HJK) osti Toni Koskelan Rovaniemen Palloseurasta (RoPS) Mika Lehtosen tilalle kesken sopimuskauden. Samalla RoPS:n kakkosvalmentaja Pasi Tuutti nousi seuran päävalmentajaksi.

Suomalaisessa miesten pääsarjatason jääkiekossa tai jalkapallossa varsinaiset irtisanomiset ovat olleet lähihistoriassa harvinaisia. Kaudella 2015 veikkausliigaseura Tampereen Ilves erotti päävalmentaja Keith Armstrongille, koska hän ei matkustanut vierasotteluun Seinäjoen Jalkapallokerhoa (SJK) vastaan, vaan oli samaan aikaan Valioliiga-ottelun tv-kommentaattorina. Asia eteni hovioikeuteen, joka määräsi Ilveksen maksamaan Armstrongille 17 200 euron korvaukset työsuhteen perusteettomasta päättämisestä. Lisäksi Ilves joutui korvaamaan Armstrongin oikeudenkäyntikuluja 25 000 euroa. Korkein oikeus ei myöntänyt Ilvekselle valituslupaa.

Liigaseura Idrottsföreningen Kamraterna, Helsingfors (HIFK) antoi joulukuussa 2006 erotti päävalmentaja Bob Francisille alkoholiongelman takia. Francisin edustajat väittivät, että erottamisen syyt olivat pelilliset ja siten laittomat. Francis haastoi HIFK:n oikeuteen ja vaati seuralta 400 000 euron korvausta. Osapuolet pääsivät lopulta sopuun korvauksista ilman oikeudenkäyntiä. HIFK ei myöntänyt olevansa väärässä, mutta halusi välttää oikeuskäsittelyn. Vuosia myöhemmin Francis myönsi käyttäneensä liikaa alkoholia.

Varsinaiset irtisanomiset ovat siis todella harvinaisia, vaikka otsikoiden perusteella voisi muuta luulla. Kävin läpi 14 tapausta, joissa päävalmentaja on vapautettu tehtävästä kesken kauden. Kahdessa tapauksessa valmentaja jäi vielä seuraan tekemään muita töitä tai neuvottelemaan uudesta työnkuvasta. Yhdenkään seuran tiedotteessa ei sanota, että päävalmentaja olisi irtisanottu, erotettu tai *saanut potkut*, mutta Ilta-Sanomat uutisoi tapahtuman lähes aina potkuina. Yhdeksässä tiedotteessa tilanne on muotoiltu tehtävästä vapauttamisena. Se on käytetyin ja kenties toimivin tapa ilmaista asia. Alla olevassa listassa on lueteltu poikkeavat tavat ja kursivoitu ne.

1. Vaasan Sport: *Väistyvä päävalmentaja* Ari-Pekka Pajuluoma jatkaa edelleen seuran palveluksessa. Hän pitää nyt lomaa saadakseen hieman etäisyyttä tapahtumiin.
2. HIFK: Päävalmentajana toiminut Ari-Pekka Selin *ei jatka* valmennustiimissä.
3. Vaasan Palloseura: Päävalmentaja Petri Vuorinen *siirtyy sivuun*.
4. FC Lahti: Korkeakunnas *ei jatka* kautta loppuun. FC Lahden ja päävalmentaja Toni Korkeakunnaksen *tiet eroavat ennakoitua aikaisemmin*.
5. Kokkolan Pallo-Veikot: KPV:n ja Jarmo Korhosen *tiet eroavat*. KPV ja Jarmo Korhonen *ovat purkaneet* Korhosen päävalmentajasopimuksen *yhteisymmärryksessä*.

Ensimmäisenä mainittu jääkiekkoseura Vaasan Sportin esimerkki on erikoinen, sillä entinen päävalmentaja Ari-Pekka Pajuluoma jää edelleen seuraan. Tapaus on silti mukana aineistoissa, sillä seuran uutinen oli *potku-uutisen* kaltainen. Lisäksi se uutisoitiin esimerkiksi Helsingin sanomissa potkuina. Vaikka Pajuluoma jää seuraan, hän ei itse ole joko halunnut tai saanut antaa suoraa sitaattia tiedotteeseen. Siksi ”hän pitää nyt lomaa” kuulostaa erikoiselta. Kolmantena mainittu Vaasan Palloseuran esimerkki antaa mielestäni väärän kuvan tapahtumien kuvasta. Se, että joku ”siirtyy sivuun” antaa ymmärtää, että hän olisi itse tehnyt valinnan, vaikka hänet oikeasti siirrettiin sivuun. Ilta-Sanomien uutisessa sanotaan, että Vuorinen on ”siirretty sivuun”.

Viides esimerkki on Kokkolan Pallo-Veikkojen tiedote, jossa kerrotaan KPV:n ja Korhosen purkaneen sopimuksen yhteisymmärryksessä. Vähälle peliajalle jääneen pelaajan ja seuran välinen sopimus saatetaan purkaa ihan oikeasti yhteisymmärryksessä, jos pelaaja haluaa etsiä suurempaa vastuuta jostain muualta. En usko, että tässä tapauksessa Korhonen on ollut asiassa se aloitteen tekijä.

Ainoastaan KPV:n tapauksessa Ilta-Sanomat ei puhunut potkuista, irtisanomisesta tai erottamisesta. Sen sijaan Ilta-Sanomien toimittaja Petri Lahti käytti ilmaisuja, kuten ”sivuun penkin päästä” ja ”ei jatka valmentajana”. Jutussa tosin luki myös, että KPV on purkanut sopimuksensa päävalmentaja Jarmo Korhosen kanssa. Se sisälsi samalla linkin KPV:n sivuille, jossa kerrotaan, että KPV ja Jarmo Korhonen ovat purkaneet Korhosen päävalmentajasopimuksen yhteisymmärryksessä.

Heikko urheilullinen menestys ei ole riittävä syy työ sopimuksen irtisanomiseen. Päävalmentajasopimuksen purkaminen yhteisymmärryksessä tarkoittaa sitä, että valmentaja vapautetaan tehtävästään, mutta palkanmaksu jatkuu sopimuskauden loppuun asti. (Halila & Norros 2017, 222.) Seurat eivät siis tiedota antaneensa potkuja, koska eivät ole varsinaisesti antaneet potkuja. Arkikielessä

puhutaan potkuista. Usein sanotaan, että on kahdenlaisia valmentajia – niitä, jotka ovat saaneet potkut, ja niitä jotka tulevat saamaan potkut. Tiedotteiden ulkopuolella seurakin puhuvat potkuista. Esimerkiksi Helsingin Jalkapalloklubin pääomistaja Olli-Pekka Lyytikäinen kommentoi Mika Lehkosuon lähtöä HJK:sta sanomalla: ”Olen joutunut antamaan kolme potkut HJK-urani aikana. Nämä olivat selvästi vaikeimmat.”

5 KIELIKUVAT JA SANAVALINNAT

Tiedotteissa metaforia ja muita kielikuvia on melko vähän, mutta Ilta-Sanomien uutisissa ja etenkin kommenteissa niitä viljellään paljon. HJK:n tiedotteessa puhutaan, että valmentajamuutoksen myötä joukkue saa uuden, raikkaan alun. Lisäksi uusi päävalmentaja Toni Koskela aikoo palauttaa HJK:n oikealle kurssille. Monet tiedotteiden kielikuvat liittyvät matkaan ja kulkemiseen.

1. HJK:n Toni Koskela odottaa innolla *alkavaa matkaa*.
2. Mikko Heiskanen *luotsaa* KooKoota loppukauden ajan.
3. FC Lahden ja päävalmentaja Toni Korkeakunnaksen *tiet eroavat* ennakoitua aiemmin.
4. Sportin uuden päävalmentajan Risto Dufvan mukaan ”tilanne on se, että nyt on *niin kiire ettei saa juosta*”. Sport lähtee myös hakemaan *suunnanmuutosta*, alkukaudesta tilanne lähti *väärään suuntaan*. Nyt Dufva *ottaa ohjat*.
5. TPS:n seurajohto halusi vielä ennen päävalmentajan vaihtoa uskoa, että tilanne saadaan *käännettyä*. Nyt koko joukkue tarvitsee *uuden alun*.

HJK, VPS ja KPV antoivat tehtävästä vapautetulle päävalmentajalle puheenvuoron seuran sivuilla. Kaikissa tapauksissa oli kyse seurassa pitkään vaikuttaneesta henkilöstä. HJK:n entinen päävalmentaja Mika Lehtosuo on seuran oma kasvatti, joka pelasi aikuispelajaurallaan seurassa 10 kautta ja toimi kuudetta kautta seuran päävalmentajana. VPS:n Petri Vuorisella oli menossa 12. perättäinen kausi VPS:n valmennustehtävissä ja viides kausi seuran päävalmentajana. KPV:n Jarmo Korhonen oli toiminut aiemmin seuran päävalmentajana vuosina 2008–2010, ja nyt käynnissä oli neljäs perättäinen kausi.

Kaikissa näissä tapauksissa puhuttiin *perheestä* tai *sydäimestä*. HJK kiitti Mika Lehtosuota koko *sydäimestään*, ja Lehtosuo teki samoin HJK:lle. KPV:n Jarmo Korhonen kiitti *Vihreää Perhettä*, jolla hän viittasi KPV-yhteisöön. KPV:n pääväri on vihreä. VPS:n tiedotteessa sanottiin, että joukkueen ja valmennuksen täytyy *kaivaa taistelumieli* ja *Raitasydän* esiin. VPS pelaa raitapaidoissa, ja seurasta puhutaan usein Raitana. Petri Vuorinen *toivoi koko sydämensä pohjasta*, että VPS onnistuisi loppukauden tavoitteissaan.

Tarkastelluissa Ilta-Sanomien uutisissa ja kommenteissa käytetyt metaforat voidaan jakaa kolmeen pääkategoriaan, jotka esittelen omissa alaluvuissaan. Pääkategoriat ovat seuraavat:

1. Sota, taistelu, kuolema ja raakuus

2. Uhkapeli, riskit ja sattumanvaraisuus
3. Johtaminen, hallitseminen ja ohjaaminen.

5.1 Sota, taistelu, kuolema ja raakuus

Urheilun ja varsinkin pallopelien, kuten jääkiekon ja jalkapallon, perussanasto on samantyylinen kuin sodassa. Kentällä on *hyökkääjiä ja puolustajia*, jotka *hyökkäävät ja puolustavat*. Maalintekoyritykset ovat *laukauksia*, ja joskus *kuti saattaa jäädä piippuun*. Lisäksi puhutaan myös *pommeista*, jotka voivat olla sekä taklauksia että *laukauksia*. Kentällä myös *kamppaillaan*. Joukkueella voidaan sanoa olevan laaja *hyökkäysarsenaali*, josta osa on *reservissä*. Monet sotavertaukset ovat niin syvällä urheilupuheessa, ettei niitä edes mielletä sotaan liittyviksi. Laskin tähän samaan kategoriaan myös kuolemaan ja raakuuteen liittyvät asiat. Olin positiivisesti yllätynyt, kun varsinaisia sotavertauksia ei juuri ollut. Muutamia *uutispommeja* oli. Lisäksi mainittiin HIFK:n *hyökkäysarsenaali*.

Ilta-Sanomien uutisessa mainittiin, että Ilveksen uusi päävalmentaja Jouko Myrrä saa *tulikasteensa* päävalmentajan paikalla. Tulikaste tarkoittaa ”sotilaan t. sotilasjoukon ensimmäistä taistelua” (Kielitoimiston sanakirja 2020, s.v. tulikaste). Ilta-Sanomien uutisessa JYPin tappio KalPaa vastaan oli *viimeinen naula* Lauri Merikiven valmennuspestiin. Tässä ei mainittu arku-sanaa, mutta monen mieleen tulee varmasti sanonta *viimeinen naula arkuun*. Merikiven valmennuspesti oli siis jo arkussa, mutta vasta menossa hautaan. SJK on vaihtanut päävalmentajaansa tiheään tahtiin, ja Ilta-Sanomien uutisessa tätä kuvailtiin sanomalla: ”Kuvainnollinen valmentajien *hautakivi* on suorastaan kylmävävä, kun ajattelee, että seura on pelannut virallisia otteluja vasta kaudesta 2008 lähtien”.

Yhdessä ”potku-uutisessa” viitattiin arpiin ja haavoihin. Ilta-Sanomien otsikoi Ari-Pekka Selinin vapauttamiseen liittyvän uutisen seuraavasti: ”HIFK:n valmentajapotkuissa piilee valtava riski – asiantuntija järkyttyi: ”Arpia jää””. Ilta-Sanomien jääkiekkoasiantuntija Ismo Lehkonen puhuu jutussa siitä, että valmentaminen on tiimityötä. Päävalmentaja Ari-Pekka Selin vapautettiin tehtävästään ja tilalle nousi aiemmin apuvalmentajana toiminut Jarno Pikkarainen. Tämän takia siis *jää arpia*. Arpi tarkoittaa parantuneen haavan jälkeä, joten voi olettaa, että Lehkonen on tarkoittanut, että *haavoja jää* (Kielitoimiston sanakirja 2020, s.v. arpi).

Ilta-Sanomien Sami Hoffrén kommentissa Karrin Kiven irtisanomista sanotaan *uutispommiksi*. Hoffrénin mukaan Ilveksen urheilutoimenjohtaja Timo Koskela teki *verisen päätöksen*, kun hän vapautti Kiven päävalmentajan tehtävästä. Tällainen vertaus antaa urheilusta ja sen tapahtumista hyvin vaarallisen ja vakavan vaikutelman, oikeastaan jopa kuolemanvakavan.

5.2 Uhkapeli, riskit ja sattumanvaraisuus

Seurojen päävalmentajavalinnoista puhuttiin usein niin kuin ne olisivat sattumanvaraisia tai harkitsemattomia. Esimerkiksi Jari Pasasen palkkaamista Ässiin kuvailtiin seuraavasti: ”Ässät veti yllätyskortin hihasta” ja ”Porilaisseura veti valmentajapakasta todellisen yllätyskortin”. Ilta-Sanomien jutuissa päävalmentajavalintoja kuvailtiin myös *hullunrohkeaksi, onnenkantamoiseksi, kirjoittamatomaksi kortiksi, valtavakaksi riskiksi ja tyhmäksi peliliikkeeksi*.

Sami Hoffrén kuvaili kommentissaan Karrin Kiven erottamista tyhmäksi peliliikkeeksi. Ilveksen tiedotteessa seuran urheilutoimenjohtaja Timo Koskela totesi:

Meillä on kova luotto joukkueeseemme ja siihen, että Jouko Myrrä päävalmentajana yhdessä muun valmennusryhmänsä kanssa on oikea mies palauttamaan Ilveksen peliidentiteetin, mikä mahdollistaa myös paremman urheilullisen menestyksen.

Ilves oli tuolla hetkellä sarjassa viimeisenä eli 15:ntenä. Ilves ehti nousta sarjassa 11 sijaa korkeammalle eli neljänneksi ennen kuin kausi keskeytettiin koronaviruspandemian takia maaliskuussa ennen runkosarjan viimeistä kierrosta. Marraskuun lopulla vuonna 2020 Ilves oli sarjan kärkipaikalla. Vaihto oli siis lopulta erityisen onnistunut, vaikka sitä kuvailtiin tyhmäksi peliliikkeeksi. Tämän tutkielman lopussa olevassa liitteessä on arvioitu valmentajan vaihdon vaikutusta sarjasijoitukseen.

Tarkoitukseni ei ole yrittää saada Hoffrénin kirjoitusta naurunalaiseksi. Moni oli päätöksen järjestyksestä samaa mieltä hänen kanssaan. Tapaus oli hyvä muistutus siitä, että seurat eivät valitse valmentajia sattumanvaraisesti, vaan *tyhmät peliliikkeet* voivatkin olla järkeviä ja harkittuja päätöksiä, jotka nostavat joukkueen mitaleille.

5.3 Johtaminen ja ohjaaminen

Yksi *potku-uutisissa* usein toistunut teema oli johtaminen ja ohjaaminen. Monet vertaukset liittyvät veneen tai laivan ohjaamiseen. Ilta-Sanomat kirjoitti Karri Kiven *luotsanneen* Porin Ässät suomen-

mestariksi ja Suomen alle 20-vuotiaat maailmanmestariksi. Merikiven sanottiin olleen JYPin *ruorissa*, ja Risto Dufva tarttui Sportin *ruoriin*. Edellisessä pestissään Dufva oli GKS Katowicen *peräsimestä*.

Vesiliikenteessä peräsimestä tai ruorissa oleminen tarkoittaa kirjaimellisesti esimerkiksi veneen fyysistä ohjaamista. Luotsin tehtäviin kuuluu opastaa aluksia mereltä satamiin ja päinvastoin (Ammattinetti 2020). Tässä vertauksessa joukkue nähdään kulkuneuvona. Vertauksessa voi olla merkityksiä. Se antaa ymmärtää, että seurajohdon mielestä vika ei ole *laivassa*, eli muussa joukkueessa, jos pelkkä *luotsin* vaihtaminen riittää.

Risto Dufvasta tuli tarkastellun jakson aikana kahden eri joukkueen uusi päävalmentaja. Hän puhui Sportin tiedotteessa *laivan suunnan kääntämisestä*. Ilta-Sanomien haastattelussa hän sanoi uudesta pestistään JYPissä: ”Kuulin, että täällä on joku luokkaretki menossa. Nyt on rehtorikin kutsuttu mukaan”.

Luotsaukseen ja kurssin muuttamiseen liittyviä vertauksia on sekä tiedotteissa että uutisissa. Joukkueen kapteenia kutsutaan välillä *kippariksi*. Molemmat sanat liittyvät merenkulkuun, kapteeni voi tarkoittaa myös sotilasarvoa tai lentäjän arvonimeä. Metaforat ja kielikuvat elävöittävät tekstejä ja niiden avulla voidaan välttää sanojen toistoa. Toisaalta tietyt metaforat tai sanonnat, kuten *kurssin kääntäminen* ja *uusi alku* ovat niin käytettyjä, että ne kuulostavat latteilta. Ne voivat olla myös niin epämääräisiä, että seurat tai toimittajat voivat puhua paljon sanomatta mitään.

5.4 Toistuvien sanavalintojen ja perustelujen ongelmallisuus tiedotteissa

Metaforien lisäksi tietyt sanavalinnat ja perustelut toistuvat usein tiedotteissa. Monissa tiedotteissa sanotaan, että seura teki kaikkensa sen eteen, että valmentajaa ei tarvitsisi vaihtaa, koska valmentajan vaihtaminen on aina viimeinen vaihtoehto ja se on aina vaikea päätös. Heikkojen tuloksien takia niin oli pakko tehdä. Esimerkiksi JYPin puheenjohtaja Jukka Seppänen sanoi, että päätös päävalmentajan vaihtamisesta ei ole koskaan helppo ja se on aina viimeinen vaihtoehto. Hän sanoi myös, että seurajohto tekee kaikkensa, jotta seura menestyisi, ja se tarkoitti nyt päävalmentajan vaihtamista. KooKoon toimitusjohtaja Sakari Välimaan mukaan valmentajan vapauttaminen ei ole koskaan mieluisa ratkaisu, mutta he eivät nähneet muuta vaihtoehtoa. Joukkueen heikot tulokset pakottivat reagoimaan.

Jää arvailujen varaan, mitä KooKoossa oli yritetty ennen valmentajan vapauttamista. Yksi mahdollinen keino olisi voinut olla yhden tai kahden uuden pelaajan hankkiminen, mutta KooKoo ei sitä tehnyt. Pakko on vahva sana. KooKoon ei ollut pakko vaihtaa valmentajaa, tai ainakaan ketään pakottajaa ei mainittu. Heikot tulokset eivät voi pakottaa, mutta niiden takia jokin taho saattaa vaatia potkuja.

Ässät käytti perusteluissaan pakkoa. Ässien toimitusjohtaja Mikael Lehtinen muistutti myös, että he tekevät kaikkensa, että joukkue menestyisi. Hän korosti vielä, että pelaajien myyminen kesken kauden ei ole suunnitelmissa ja joukkueen vahvistaminenkin on vielä mahdollista. Tilanteet toki muuttuvat kauden aikana, mutta loppukauden aikana Ässistä lähtivät kapteenistoon kuuluneet Sakari Salminen ja Niko Peltola, joukkueen paras maalintekijä Jarmo Kärki ja ykkösmaalivahti Andreas Bernard.

Sport ja SJK muistuttivat, että päätös päävalmentajan vaihtamisesta oli vaikea. KPV vapautti päävalmentaja Jarmo Korhosen tehtävästään toukokuussa 2019. Tiedotteessa KPV perusteli päätöstä erikoisesti:

Seura ja seurayhteisö tiedostavat, että jalkapallo huipputasolla on tulosurheilua. Ja samalla pelinhenki on selvä; tulosta me kaikki haluamme, niin valmennus, joukkue, kuin yleisökin. Jarmo Korhonen jää historiaan valmentajana, joka KPV:n nosti Veikkausliigaan. Teiden eroaminen nyt ei missään tapauksessa vähennä tuon historiallisen saavutuksen arvoa ja KPV sekä kokkolalainen jalkapallo kiittää Korhosta saavutuksesta.

KPV:n tiedotteessa ei ollut sitaatteja eikä valmentajien lisäksi ketään mainittu nimeltä. Sen sijaan puhujina ovat *seura*, *seurayhteisö* ja *me*. Valmentajan vaihdon yhteydessä mainittiin, että pelaajat ja yleisö haluavat tuloksia. Halusivatko pelaajat, että valmentaja vaihtuu? Vaatiko yleisö tätä? Vaihtoiko KPV valmentajaa yleisön pyynnöstä? Tietenkin jokainen pelaaja ja kannattaja haluaa tuloksia. Niiden toiveiden liittäminen tiedotteeseen jonkinlaiseksi perusteluksi tai syyksi siirtää vastuun päätöksestä väärille tahoille.

Nämä sanavalinnat eivät herättäneet kummastusta mediassa. Valtakunnan mediassa KPV:n valmentajavaihdosta kirjoitettiin aika vähän, sillä KPV ei kuulu Veikkausliigan suurimpiin seuroihin eikä Kokkola ole suuri paikkakunta. Lisäksi KPV:tä ennakoitiin sarjan loppupäähän ja joukkue oli sarjassa ilman voittoa. Jos jokin suurempi seura tekisi samanlaisen tiedotteen, se herättäisi varmasti ihmettelyä ja kritiikkiä.

5.5 Tapaus TPS

Käyn seuraavaksi läpi TPS:n tiedotetta, joka toimi tämän tutkielman innoittajana. Tarkastelen samalla, kuin uskottavia perustelut ovat.

Tiedotteessa HC TPS:n toimitusjohtaja Santtu Jokinen kertoo, että ratkaisu tehtiin pitkän ja perusteellisen harkinnan jälkeen. Jokinen oli kaksi viikkoa aiemmin korostanut, että ”usko joukkueen tekemiseen ei ole horjunut missään vaiheessa”. Sen jälkeen TPS voitti voitolaukauskilpailussa, hävisi Pelicansille ja SaiPalle varsinaisella peliajalla yhdellä maalilla ja hävisi Lukolle ja Jukureille voitolaukauskilpailussa. Ottelu Jukureita vastaan oli 30. lokakuuta. Potkuista ilmoitettiin vasta 1. marraskuuta, kun TPS oli jo matkustanut Jyväskylään seuraavaa ottelua varten. Tiedotteessa Jokisen usko oli vaihtunut *haluun* uskoa.

Jokinen totesi tilanteen kehittyneen kestävämmäksi valmennuksenkin eli myös valmennuksen kannalta. Tiedotteesta ei selviä, oliko tilanne jo aiemmin kestävämmän joillekin muille vai onko ylimääräinen kin-päätte tullut vahingossa. Jukurit-ottelun jälkeen meni vajaa kaksi vuorokautta ennen kuin Marko Virtasen palkkaamisesta tiedotettiin, mutta tiedotteessa Jokinen korostaa, että uuden päävalmentajan Marko Virtasen kanssa käytiin ”perusteellisia keskusteluja”. TPS halusi *uuden alun*, jota Virtanen oli ”paras mahdollinen henkilö johtamaan”. Siitä huolimatta sopimus oli vain loppukauden mittainen.

TPS:n tiedotteessa kerrotaan, että Virtanen valmentaa ”jo perjantai-iltana”. Tämä muotoilu antaa ymmärtää, että teksti oli kirjoitettu jo aiemmin valmiiksi, sillä julkaisuhetkellä elettiin jo tuota perjantai-iltaa ja JYP-ottelun alkuun oli aikaa 2 tuntia ja 13 minuuttia. Tiedotteessa ei ollut Marko Virtasen kommentteja, sillä niiden saamiseen ei tainnut olla enää aikaa. Jos sopimuksen syntyminen olisi lykkääntynyt vielä hieman lisää, olisi Kaskinen saattanut olla TPS:n päävalmentaja vielä yhden ottelun ajan.

5.6 Mielenpitoet ja arviot näkyvät toimittajien sanavalinnoissa

Urheilutoimittajien mielenpitoet ja arviot näkyvät kommenttien lisäksi myös uutisten sanavalinnoissa. Joissain tapauksissa on vaikea arvioida tarkasti, mikä on asioiden merkitysten avaamista lukijoille ja mikä on toimittajan omaa mielenpidettä. Toimittajat arvioivat valmentajaa vaihtaneen joukkueen voittojen määrää esimerkiksi kirjoittamalla, että Sportilla on *vain* neljä voittoa ja Ilveksellä *vain* yksi

voitto. Vain-sana on mielipiteellinen, mutta mielestäni se on silti riittävän neutraali uutistekstiin. KooKoon *vaivaiset* kahdeksan pistettä on ilmaisuna samantyylinen, mutta rajumpi.

Monessa uutisessa käytetään arvottavia sanoja ja sanavalintoja, jotka sopisivat paremmin kommenttiin tai kolumniin. Sellaisia ovat esimerkiksi *kriisiryhmä*, alkukauden *pahin konttaaja* ja pudotuspeliivian alapuolella *haahuilu*. On vaikea sanoa, ovatko kyseiset ilmaisut toimittajan mielipiteitä vai onko niiden tarkoitus provosoida lukijaa.

Toimittajan on osattava antaa tapahtuneille asioille merkityksiä ja mittasuhteita, joten tulkinnat ja subjektiiviset näkemykset vaikuttavat sanavalintoihin, mutta sanavalinnat tulisi myös perustella esimerkiksi tilastojen avulla. Ilta-Sanomien jutussa sanotaan, että ”TPS *sinnitteli* jatkoajalle asti, mutta hävisi ottelun voittomaalikipailun jälkeen.” *Sinnittelystä* syntyy vaikutelma joukkueesta, joka ei ollut lähelläkään voittoa. Sanavalintaa ei perustella mitenkään, joten se ei ole sopiva uutistekstiin. TPS:n *sinnittely* on ristiriidassa ottelun tilastojen kanssa, sillä TPS:llä oli ottelussa enemmän laukauksia kuin Jukureilla, jonka maalivahti palkittiin ottelun parhaana pelaajana.

6 PUHUJAT JA KUVATUT

Ketkä ovat äänessä tiedotteissa? Mitkä tiedotteiden sitaatit siirtyvät myös Ilta-Sanomien juttuihin? Keneltä kysytään lisäkommentteja? Kenen kuva valitaan tiedotteisiin ja uutisiin? Tässä pääluvussa analysoidaan näitä asioita. Otanta ei ole kovin suuri, mutta taulukot 1, 2 ja 3 antavat suuntaa.

6.1 Sitaatit

Tarkastelin sitä, kenen suulla asiat kerrotaan ja keneltä uutisessa on suoria lainauksia. Saman tittelin työnkuva saattaa vaihdella seurojen välillä. Joissain seuroissa esimerkiksi toimitusjohtaja saattaa olla vastuussa pelaajahankinnoista ja päävalmentajan palkkaamisesta, kun taas toisissa toimitusjohtajan tehtävät eivät varsinaisesti liity urheilupuoleen. Tässä tarkastelussa kaikki toimitusjohtajat on niputettu tittelinsä mukaisesti samaan ryhmään. Jossain seuroissa puhutaan urheilujohtajista tai urheilutoimenjohtajista, joissain urheilujohtoryhmän vetäjistä, mutta niitä kaikkia on tässä tarkasteltu yhtenä ryhmänä. Liiketoimintajohtajan sitaatit olivat yhteisiä urheilujohtajan kanssa. Alla olevassa taulukossa 1 esitetään, kuinka monessa tiedotteessa on kunkin ryhmän sitaatteja ja kuinka paljon niitä yhteensä on.

Taulukko 1. Tiedotteissa käytetyt sitaatit titteliin mukaan.

Titteli	Tiedotteiden määrä	Sitaattien määrä
Toimitusjohtaja	7	14
Urheilujohtaja	5	9
Uusi päävalmentaja	5	8
Vanha päävalmentaja	3	3
Puheenjohtaja	3	12
Liiketoimintajohtaja	1	3
Ei sitaatteja	2	

Poikkeuksellisimmat uutiset olivat FC Lahden, SJK:n ja KPV:n. FC Lahden ja SJK:n uutisissa ei ollut lainkaan sitaatteja. SJK tosin piti kaksi päivää myöhemmin tiedotustilaisuuden, jossa äänessä oli puheenjohtaja ja uusi päävalmentaja. FC Lahden tapauksessa Ilta-Sanomien oli jo uutisoitunut

asiasta ennen tiedotetta. KPV sen sijaan julkaisi saman päivän aikana erotetun päävalmentajan kiitokset KPV-yhteisölle. HJK oli antanut viikkoa aiemmin saman mahdollisuuden Mika Lehtosulle. Myös VPS toisti saman puolitoista kuukautta myöhemmin.

KPV:n, HJK:n ja VPS:n tapauksissa tehtävästä vapautettu päävalmentaja oli seuran historian kannalta merkittävä henkilö. Jarmo Korhonen nosti KPV:n jalkapallon pääsarjaan ensimmäistä kertaa 29 vuoteen. Mika Lehtosuo voitti HJK:ssa pelaajana kaksi ja valmentajana kolme Suomen mestaruutta. Petri Vuorinen oli VPS:n valmennuksessa päävalmentajana tai apuvalmentajana yhtäjaksoisesti yli 10 vuoden ajan. KPV:n tiedotteessa kyse oli parista sitaatista, mutta HJK:n ja VPS:n tapauksissa vanhan päävalmentajan terveiset olivat yksi pidempi kirjoitus.

On melko yllättävää, että vanha päävalmentaja on antanut ”potkupäivän” uutiseen kommentteja lähes yhtä usein kuin uusi päävalmentaja. Seurat pitävät usein lehdistötilaisuuden, jossa uusi päävalmentaja esitellään. Lehdistötilaisuus saattaa kuitenkin olla päivää tai paria varsinaista uutista myöhemmin. Siksi uuden päävalmentajan kommentit ovat ainakin tässä tarkastelussa olleet yllättävän harvassa. Osa tiedotteiden sitaateista päättyi Iltä-Sanomien juttuihin. Taulukossa 2 esitetään kuinka, monesta tiedotteesta kunkin ryhmän sitaatti meni uutiseen ja kuinka monta sitaattia kultakin ryhmältä yhteensä oli.

Taulukko 2. Kuinka monta sitaattia tiedotteista meni uutiseen.

Titteli	Tiedotteiden määrä	Sitaattien määrä
Toimitusjohtaja	3	5
Urheilujohtaja	3	4
Uusi päävalmentaja	0	0
Vanha päävalmentaja	1	1
Puheenjohtaja	1	1
Liiketoimintajohtaja	1	1

Toimittajat ovat tehneet itse haastatteluja tai käyttäneet lisäksi tiedotustilaisuudessa tulleita kommentteja, joita ei tiedotteessa ollut. Taulukossa 3 on listattuna, kenen kommentteja käytettiin tiedotteiden ulkopuolelta. Titteli järjestyksessä on sama kuin aiemmissa taulukoissa. ”Tapauksella” tarkoitetaan kaikkia yhdestä vaihdosta tehtyjä uutisia.

Taulukko 3. Uusien kommenttien määrät.

Titteli	Tapaukset, joissa uusi kommentti	Uusia kommentteja yhteensä
Toimitusjohtaja	2	6
Urheilujohtaja	0	0
Uusi päävalmentaja	3	12
Vanha päävalmentaja	0	0
Puheenjohtaja	1	5
Liiketoimintajohtaja	0	0
Toimittajan kommentit	4	4
Asiantuntijahaastattelu	1	1
Pääomistaja*	1	2
Pelaajat**	1	5
Tuleva päävalmentaja***	1	5

*= Joissain tapauksissa puheenjohtaja voi olla myös pääomistaja, mutta tässä pääomistajaksi laskettiin vain ne, joista käytettiin sitä titteliä.

**= TPS:n tapauksessa haastateltiin kahta pelaajaa, sillä he olivat saatavilla pelipäivän takia. Muuten pelaajia ei haastateltu, sillä valmentajaa ei yleensä vaihdeta pelipäivänä.

***= Poikkeuksellinen titteli. Ässät julkisti tiedotteessaan valmentajan loppukauden ajaksi ja samalla tulevan valmentajan seuraaviksi kausiksi.

Tiedotteiden sitaateista Iltä-Sanomat käytti lähinnä vain toimitusjohtajien ja urheilujohtajien kommentteja. Esimerkiksi uuden päävalmentajan sitaatteja ei käytetty kertaakaan, vaan toimittajat haastattelivat uutta päävalmentajaa mieluummin itse. Tiedotteissa ja niiden pohjalta usein siteerattuja urheilujohtajia ei haastateltu ollenkaan, mikä voi johtua siitä, että niin sanottujen *potkujen* antaminen henkilöityy yhä muihin kuin urheilujohtajiin, vaikka toimittaja Sami Hoffrén kirjoittikin Timo Koskelan tehneen lyhyen urheilutoimenjohtajauransa *verisimmän päätöksen*. Monessa tilanteessa voi olla epäselvää, ketkä päätöstä ovat olleet tekemässä. Lisäksi urheilujohtajan rooli saattaa edelleen olla epäselvä monille. Tehtävästä vapautettuja päävalmentajia ei haastateltu välittömästi uutispäivänä, mutta heistä tehdään juttuja usein sen jälkeen, kun tilanne on rauhoittunut.

6.2 Kuvat

Seurojen tiedotteiden kuvissa oli neljässä tapauksessa vain uusi päävalmentaja ja kerran vain vanha päävalmentaja. Neljän seuran tiedotteissa uusi ja vanha olivat kuvissa yhtä paljon. Yhdessä tapauksessa kuvissa oli vain vanha päävalmentaja. Kahdessa tapauksessa kuvana käytettiin logoa ja yhdessä kuvaksi oli valittu joukkue ja kannattajat. Kolmesta tapauksesta ei ole tietoa, mikä johtuu siitä, että joidenkin seurojen nettisivut ovat uudistuneet analysoitujen tiedotteiden jälkeen niin, että vanhat kuvat on poistettu. PS Kemin tapauksessa edes sivuja ei ole enää jäljellä, mutta jutut löytyvät nettiarkistojen avulla.

Ilta-Sanomien jutuissa kuvavalinnat painottuvat eri tavalla. Analysoin kuvavalintoja tapauskohtaisesti ja laskin, käytettiin vaihtoa koskevissa jutuissa enemmän uuden vai vanhan päävalmentajan kuvia. Vanhan päävalmentajan kuvaa käytettiin useammin yhdeksässä tapauksessa, kun uutta päävalmentajaa käytettiin vain kolme kertaa. Kahdessa tapauksessa vanha ja uusi olivat yhtä usein. Valmentajien kuvien lisäksi kolmessa jutussa käytettiin kuvaa pelaajasta ja yhdessä kuvassa pelaajat olivat valmentajan kanssa. Kahdessa jutussa oli kuva puheenjohtajasta ja yhdessä pääomistajasta.

Vanha päävalmentaja on kuvissa useammin kuin uusi päävalmentaja. Tämän perusteella voisi sanoa, että valmentajavaihdoksissa tärkeämpi uutinen tuntuu olevan erottaminen, ei uuden valmentajan palkkaaminen. Kuvavalinnoissa tärkeämpi tekijä tuntuisi silti olevan se, kumpi valmentajista on tunnetumpi.

Kolmessa tapauksessa uusi päävalmentaja oli kuvissa enemmän. Risto Dufva korvasi sekä Lauri Merikiven että Ari-Pekka Pajuluoman kesken kauden. Merikivi ja Pajuluoma olivat ensimmäisessä päävalmentajapestissään Liigassa. Dufva on ehtinyt tulla jääkiekon seuraajille Merikiveä ja Pajuluomaa tutummaksi, sillä hän valmensi JYPin Suomen mestariksi vuonna 2009 ja kuului Suomen A-maajoukkueen valmennusryhmään viisissä MM-kisoissa ja kaksissa olympialaisissa. Kun Alexei Eremenko korvasi Tommi Kautosen, ei ero ollut yhtä selvä, mutta Eremenko lienee silti tunnetumpi.

Subjektiiivisesti arvioin, että Tuomas Tuokkola on tunnetumpi kuin Mikko Heiskanen, Karri Kivi on tunnetumpi kuin Jouko Myrrä, Jari Åhman on tunnetumpi kuin David Hannah, Toni Korkeakunnas on tunnetumpi kuin Sami Ristilä, Alexei Eremenko on tunnetumpi kuin Brian Page, Jarmo Korhonen on tunnetumpi kuin Niko Kalliokoski ja Petri Vuorinen on tunnetumpi kuin Christian Sund. Siksi voi

mielestäni sanoa, että tunnetumpi valmentaja päätyy kuviin useammin riippumatta siitä, onko hän uusi vai vanha päävalmentaja.

7 UUDEN PÄÄVALMENTAJAN HISTORIA

Seurat eivät valehtele kertoessaan uuden päävalmentajansa valmennushistoriasta. Valmentajan CV:tä käsitellään tiedotteissa silti hieman eri tavalla kuin Ilta-Sanomien sivuilla. Seurat haluavat saada uuden valmentajan kuulostamaan mahdollisimman hyvältä, kun taas Ilta-Sanomien voi käsitellä asiaa neutraalimmin.

Liiga-seura Porin Ässät tiedotti 9. marraskuuta vuonna 2018 palkanneensa seuraavan kauden valmentajakseen Jari Pasasen. Ässät kertoi tiedotteessaan, että Pasasella on mittava valmentajakokemus Euroopasta. Hän oli sillä hetkellä Tanskan pääsarjajoukkue Frederikshavn White Hawksin päävalmentaja. Ennen sitä hän oli valmentanut Saksan pääsarjassa viiden vuoden ajan.

Ilta-Sanomien uutisessa mainittiin, että Pasanen ei ole valmentanut urallaan Suomessa ja että hänen taipaleensa Saksassa päättyi potkuihin. Näitä asioita Ässien tiedotteessa ei mainittu. Lisäksi Pasanen vähätteli Tanskan sarjaa Ilta-Sanomien haastattelussa sanomalla, että sarjan kakkospaikka ei ole kummoinen saavutus.

Otsikoissa Ilta-Sanomien käytti Pasasesta ja hänen palkkaamisestaan termejä *todellinen yllätysvalinta*, *yllätyskortti* ja *täysin tuntematon suomalaisluotsi*. Kirjoitin, että Ilta-Sanomien voi käsitellä asiaa neutraalimmin, mutta eivät nämäkään termit aivan neutraaleja ole.

Seurat mainitsivat tiedotteissaan enemmän saavutuksia kuin Ilta-Sanomien, joka sen sijaan mainitsi ikäviä asioita enemmän kuin seurat. Esimerkiksi Liiga-seura Ilves kertoi 30. syyskuuta vuonna 2019, että uusi päävalmentaja Jouko Myrrä on ollut osa liigajoukkueen valmennusryhmää kaudesta 2016–2017 alkaen. Lisäksi mainittiin, että Myrrä oli Ilveksen C-junioreiden päävalmentaja kausina 2009–2013 ja A-junioreiden päävalmentaja 2013–2016. Viimeinen kausi huipentui SM-kultaan. Vuodet juniorivalmentajana jäivät pois Ilta-Sanomien uutisesta.

Kun JYP tiedotti Risto Dufvan palkkaamisesta tammikuussa 2019, seura kertoi muun muassa, että Dufva on valmentanut Liigassa JYPiä, Tapparaa, Lukkoa ja Jukureita ja voittanut Mestis-mestaruuden neljä kertaa. Ilta-Sanomien ei maininnut Mestis-mestaruuksia, mutta muistutti, että edellinen pesti JYPissä päättyi potkuihin. Lisäksi Ilta-Sanomien jutussa kerrottiin, että Dufvan taival Jukureissa päättyi myös potkuihin. KooKoo mainitsi tiedotteessaan, että uusi päävalmentaja Mikko

Heiskanen voitti edellisellä kaudella Mestis-mestaruuden Keupa HT:n valmentajana. Ilta-Sanomien uutisessa ei tätä tietoa ollut.

Voisi siis sanoa, että uuden valmentajan valmennushistoria on merkittävä osa uutista, ja siksi se käydään tarkasti läpi. Tilanne on erilainen, jos seuran tiedotteessa ei mainita uuden päävalmentajan historiaa. Näissä tapauksissa Ilta-Sanomien toimittajatkaan eivät nähneet tarpeelliseksi kertoa sitä. Kaikissa näissä tapauksissa uusi päävalmentaja tuli seuran sisältä. On silti outoa, että uuden valmentajan historiaa ei käyty läpi seuran tiedotteissa tai uutisissa. Mainittiin ainoastaan, että hän "on ollut osa valmennusryhmää".

8 YHTEENVETO

Tässä luvussa käsittelen tuloksia ja johtopäätöksiä, joihin päädyin tutkielman aikana. Otanta ei ole riittävän suuri, jotta siitä voisi vetää kiistattomia johtopäätöksiä, mutta tulokset antavat silti suuntaa. Ennakkotietoni oli, että heikosta menestyksestä johtuva valmentajan vaihto uutisoidaan mediassa lähes poikkeuksetta potkuina. Tiesin myös, että seurat muotoilevat asian tehtävästä vapauttamiseksi.

Urheilutoimittajien mielipiteet ja arviot näkyvät kommenttien lisäksi myös uutisissa. On vaikea vetää selvää rajaa siihen, mikä on asioiden merkitysten ja mittasuhteiden avaamista lukijoille ja mikä on toimittajan omaa mielipidettä. Toimittajat arvioivat valmentajaa vaihtaneen joukkueen voittojen määrää esimerkiksi kirjoittamalla ”*ainoastaan* kuusi voittoa” tai ”*vain* yksi voitto”. Ne ovat osittain mielipiteellisiä, mutta silti neutraaleja. Sen sijaan *kriisiseura*, alkukauden *pahin konttaaja* ja pudotuspeliiviivan alapuolella *haahuilu* kuulostavat kommenttiin sopivalta tekstiltä, mutta ovat lainauksia uutistekstistä.

En yllätynyt seurojen tiedotteiden toistuvista kliseistä, kuten uusista aluista ja kurssin kääntämisistä. Yllättävää oli se, että varsinaisia sotavertauksia oli melko vähän, vaikka onkin muistettava, että koko joukkueurheilun sanasto on sotaisia. Siitä huolimatta oli mukavaa, että talvisodan henki jäi mainitsematta. Se vertaus lienee maaottelusanastoa. Voi silti sanoa, että Ilta-Sanomien käyttämät metaforat ja muut kielikuvat olivat rajumpia kuin seurojen eikä se ole yllätys. Olisi vaikea kuvitella, että JYP olisi käyttänyt omassa tiedotteessaan edellisen tappion olleen viimeinen naula Merikiven valmentajapestiin.

Oli yllätys, kuinka harvoin uusi päävalmentaja pääsee ääneen hänen palkkaamisestaan kertovissa tiedotteissa. Oli myös yllättävää, kuinka usein Ilta-Sanomat valitsi kuviinsa vanhan päävalmentajan. Osasin odottaa, että Ilta-Sanomat käyttää kuvissaan useammin tunnetumpaa valmentajaa, mutta ero oli yllättävän suuri. On erikoista, että uuden valmentajan valmennushistoria käydään kriittisesti läpi, jos se on mainittu tiedotteessa, mutta se sivuutetaan kokonaan, jos sitä ei mainita tiedotteessa.

Seurat tuntuvat välillä unohtavan, että tiedotteet ja lausunnot ovat jatkumoa eikä joukko toisiinsa liittymättömiä irrallisia heittoja. Uhoaminen jää helposti toimittajien ja yleisön mieliin, ja sen jälkeen joutuu helposti naurunalaiseksi, jos asiat menevätkin toisin.

9 POHDINTA

Opinnäytetyöni tavoitteena oli tutkia, miten Veikkausliigan ja Liigan seurat tiedottavat kesken kauden tapahtuvasta valmentajan vaihdosta ja miten Iltä-Sanomat uutisoi saman asian. Valitsin tutkimusmenetelmiksi retorisen analyysin, kehysanalyysin ja sisällönanalyysin. Tutkielman aikana käytin tutkimusmenetelmiä rinnakkain ja osittain päällekkäinkin. Tutkimusmenetelmät täydensivät toisiaan hyvin.

Aineistoni olisi voinut olla laajempi. Lajien rajaaminen jalkapalloon ja jääkiekkoon ja sarjojen rajaaminen Veikkausliigaan ja Liigaan oli onnistunut ratkaisu. Olisin voinut kerätä aineistoa useamman kauden ajalta, jotta saadut tulokset olisivat luotettavampia. Toisaalta olisin voinut lisätä myös muutamien muun median, kuten Yleisradion, Iltalehden ja MTV Urheilun, jotka myös seuraavat molempia sarjoja. Ja vaikka seuraaminen ei olisi niin intensiivistä, ”potku-uutiset” ylittävät uutiskynnyksen monessa mediassa. Olisin voinut tuoda vertailuun myös paikallisia ja alueellisia medioita.

Varmempien tulosten saamiseksi tarvittaisiin laajempaa tutkimusta ja ehkä lisää teemojakin. Yksi usein toistunut, mutta käsittelemättä jäänyt aihe, oli vaikeudet. Seurat puhuivat paljon vaikeasta kaudesta, vaikeista jaksoista ja haasteista kertomatta, mitä vaikeudet ja haasteet olivat. Mielestäni haasteellinen kausi tarkoitti monessa tapauksessa vain heikosti mennyttä kautta.

Aihe on minulle tärkeä ja kiinnostava, koska seuran urheilua paljon ja haluan jatkossa työskennellä sen parissa jollain tavalla. Jos joskus kirjoitan tiedotteen tai uutisen valmentajan vaihtamisesta, uskon, että osaan välttää käytetyimmät kliseet. Voin käyttää saamiani oppeja riippumatta siitä, kummalla puolella tiedotetta olen. Jos olen tiedottajana, osaan kertoa muille työntekijöille, millaisia ikäviä kysymyksiä mahdollisesti kysytään. Ja jos olen toimittajana, osaan kysyä kysymyksiä, joihin seurassa ei haluttaisi miettimättä vastata. Samalla uskon, että seurat ja toimittajat voisivat tämän tutkielman luettuaan huomata omissa sanavalinnoissaan ja perusteluissaan jotain outouksia.

En ollut ennen tätä tehnyt tutkielmaa. Minulla oli jonkinlainen perusajatus siitä, mitä pitäisi tehdä, mutta en aluksi osannut keskittyä oikeisiin asioihin. Kävin tiedotteita ja uutisia läpi yksitellen yksityiskohtaisesti ja tein muistiinpanoja. En osannut hyödyntää kaikkea tekemääni työtä kunnolla. Teiksin jotain asioita eri tavalla, mutta olen lopulta melko tyytyväinen lopputulokseen. Mahdollisen

seuraavan tutkielman kanssa osaan priorisoida paremmin ja ymmärrän paremmin alusta lähtien, mitä olen tekemässä ja mitä on tulossa. Voisi sanoa, että tätä tutkielmaa tehdessäni opin tekemään tutkielman. Prosessin aikana oli ilo huomata kehittyvänsä tämän kokonaisuuden hahmottamisessa ja lähteiden käyttämisessä ja hyödyntämisessä. Jokaisen toistuvan asian tai muun löydön tekeminen aineistosta tuntui hienolta.

On pakko myöntää, että on myös rauhoittava tunne vapauttaa itsensä tästä tehtävästä. Kiitän kaikkia valmentajia tämän tutkielman eteen tehdystä työstä. Tämä ei ole helppo päätös, mutta nyt tehty ratkaisu antaa kaikille osapuolille mahdollisuuden mennä eteenpäin kohti uusia haasteita.

LÄHTEET

Aalto, Satu 2005. Tiedotteet jutun juurina. Tampereen kaupungin mediajulkisuuden syntyminen paikallisviestimissä. Tampereen yliopisto. Tiedotusoppi. Pro gradu -tutkielma. Hakupäivä 30.11.2020. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:uta-1-15171>.

Ammattinetti 2020. Ammatit. Luotsi. Hakupäivä 30.11.2020. http://www.ammattinetti.fi/ammattit/detail/416_ammatti?link=true.

Antikainen, Eva-Riitta 2015. Raju leikkauslista : Tiedotteiden referointi uutisteksteissä. Helsingin yliopisto. Humanistinen tiedekunta. Pro gradu -tutkielma. Hakupäivä 30.11.2020. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201601041012>.

Halila, Heikki & Norros, Olli 2017. Urheiluoikeus. Helsinki: Alma Talent.

Heinilä, Kalevi 2000. Millainen rooli urheilujournalismilla on yhteiskunnassa? Teoksessa Haasteena huomisen hyvinvointi : miten liikunta lisää mahdollisuuksia? : liikunnan yhteiskunnallinen perustelu II : tutkimuskatsaus (toim. Mari Miettinen), 273-284. Jyväskylä: Likes.

Jaakkola, Maarit 2013. Hyvä journalismi : käytännön opas kirjoittajalle. Helsinki: Kansanvalistus-seura.

Juholin, Elisa 2009. Communicare! : viestintä strategiasta käytäntöön. Helsinki: Infor.

Karhu, Matti ja Henriksson, Arto 2008. Skandaalit & katastrofit : käytännön kriisiviestintäopas. Helsinki: Infor.

Karvonen, Erkki 2000. Tulkintakehys (frame) ja kehystäminen. Media & Viestintä 23 (2), Hakupäivä 16.3.2020. <https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/61529>.

Kielitoimiston sanakirja 2020. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus ja Kielikone Oy. Hakupäivä 30.11.2020. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi>.

Kolamo, Sami 2018. Mediaurheilu : tunnetalouden dynamo. Tampere: Vastapaino.

Korpiola, Lilly 2011. Kriisiviestintä digitaalisessa julkisuudessa. Helsinki: Infor.

Kunelius, Risto 2003. Viestinnän vallassa: johdatusta joukkoviestinnän kysymyksiin. Helsinki: WSOY.

Lehtinen, Aki Petteri 2014. Journalismin uusi objektiivisuus. Hakupäivä 16.3.2020.

<https://etiikka.fi/media/journalismin-uusi-objektiivisuus>.

Lehtinen, Aki Petteri 2016. Journalismin objektiivisuus. Pragmaattinen tietokäsitys ja relativismin haaste moniarvoisessa maailmassa. Helsingin yliopisto. Väitöskirja. Hakupäivä 30.11.2020.

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-1076-3>.

Leivonniemi, Ida 2010. Lehdistöiedotteella uutiseksi. Vaasan ammattikorkeakoulu. Liiketalouden koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Hakupäivä 30.11.2020. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2010052410315>.

Nikanne, Urpo 1992. Metaforien mukana. Teoksessa: Metafora. Ikkuna kieleen, mieleen ja kulttuuriin (toim. Lauri Harvilahti & Jyrki Kalliokoski & Urpo Nikanne & Tiina Onikki). Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 60–78.

Pänkäläinen, Seppo 1998. Suomalainen urheilujournalismi. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura.

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006a. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Hakupäivä 16.3.2020.

https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_2.html.

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006b. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Hakupäivä 16.3.2020.

https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_6_5.html.

Saukkonen, Laura 2016. Pörssitiedotteet uutisten lähteinä – Mikä päätyy tiedotteesta verkkoon? Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. Journalismin koulutusohjelma. Opinnäytetyö 30.11.2020.

<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201605188426>.

Sorsa, Riikka 2005. Ylittävätkö sisäministeriön tiedotteet uutiskynnyksen? Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. Journalismin koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Hakupäivä 30.11.2020.

<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201502272616>.

Uusi-Hallila, Tuula & Herajärvi, Sinikka 2019. Helsingin Suomalaisen Yhteiskoulun lukio. Äidinkieli ja kirjallisuus. Mielipidetekstejä. <https://aidinkielenkotisiv.wixsite.com/mysite/mielipidetekstejae>.

Virtapohja, Kalle 1998. Sankareiden salaisuudet: journalistinen draama suomalaista urheilusankaria synnyttämässä. Jyväskylä: Atena.

Vuorinen, Sanna 2007. Kohti koko kansan urheilujournalismia. Sanomalehtien urheilutoimitusten esimiehet urheilujournalismin kehittäjinä. Tampereen yliopisto. Tiedotusopin laitos. Pro gradu -tutkielma. Hakupäivä 30.11.2020. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:uta-1-17035>.

AINEISTO

FC Lahti 2018. Korkeakunnas ei jatka kautta loppuun. Hakupäivä 30.11.2020.

<http://www.fclahti.fi/uutiset/2018/10/01/korkeakunnas-ei-jatka-kautta-loppuun>.

Heikkilä, Tuomas 2019. Kalle Kaskisen piti kertoa radiossa TPS:n tilanteesta – paikalle ilmestyi-kin hänen työnsä saanut Marko Virtanen: ”Urheilu on joskus tällaista”. Ilta-Sanomat. Hakupäivä 30.11.2020. <https://www.is.fi/sm-liiga/art-2000006293621.html>.

Heikkilä, Tuomas 2019. TPS antoi jo toiset pelipäivän potkut viidessä vuodessa – näin pika-värväys Marko Virtanen kommentoi alkuaan kriisiseurauksissa. Ilta-Sanomat. Hakupäivä 30.11.2020. <https://www.is.fi/sm-liiga/art-2000006293860.html>.

Heikkilä, Tuomas 2019. TPS:n pelaajat saivat uuden valmentajan pari tuntia ennen SM-liigaotte-lua: ”Hallille tullessa kuulin”. Ilta-Sanomat. Hakupäivä 30.11.2020. <https://www.is.fi/sm-liiga/art-2000006293633.html>.

Heino, Anne 2017. Jalkapallo-Ilveksen entinen valmentaja Keith Armstrong voitti erottamiskii-tansa hovioikeudessa. Yle Urheilu. Hakupäivä 17.12.2020. <https://yle.fi/uutiset/3-9925731>.

HIFK 2019. Tiedote: Jarno Pikkarainen IFK:n vastuvalmentajaksi. Hakupäivä 30.11.2020. <https://hifk.fi/liiga/2019/tiedote-jarno-pikkarainen-ifkn-vastuvalmentajaksi>.

HJK 2019. HJK on nimittänyt uudeksi päävalmentajakseen Toni Koskelan. Hakupäivä 30.11.2020. <https://www.hjk.fi/artikkelit/miehet/hjk-on-nimittanyt-uudeksi-paavalmentajakseen-toni-koskelan>.

HJK 2019. Mika Lehtosen terveiset Klubi-yhteisölle. Hakupäivä 30.11.2020. <https://www.hjk.fi/artikkelit/miehet/mika-lehtosen-terveiset-klubi-yhteisolle>.

Hoffrén, Sami 2019. Kommentti: Ilves teki verisen päätöksen – Karri Kiven erottaminen oli tyhmä peliliike. Hakupäivä 30.11.2020. <https://www.is.fi/sm-liiga/art-2000006256328.html>.

Ilta-Sanomat 2018. SJK antoi potkut päävalmentajalleen – korvaajaksi futislegenda Alexei Erenko. Hakupäivä 30.11.2018. <https://www.is.fi/veikkausliiga/art-2000005690162.html>.

Ilves 2019. Jouko Myrrä Ilveksen päävalmentajaksi, Karri Kivi vapautettu tehtävistään. Hakupäivä 30.11.2020. <https://www.ilves.com/jouko-myrra-ilveksen-paavalmentajaksi-karri-kivi-vapautettu-tehtavistaan>.

IS-STT 2018. PS Kemi antoi kenkää päävalmentajalleen. Hakupäivä 30.11.2020. <https://www.is.fi/veikkausliiga/art-2000005739429.html>.

JYP 2019. Risto Dufva loppukaudeksi JYPin päävalmentajaksi. Hakupäivä 26.11.2019. <https://www.jypliiga.fi/2019/01/risto-dufva-loppukaudeksi-jypin-paavalmentajaksi>.

Kai 2012. HIFK:n ex-luotsi myöntää: ”Käytin liikaa alkoholia”. Suomikiekko. Hakupäivä 17.12.2020. <https://www.suomikiekko.com/2012/09/hifkn-ex-luotsi-myontaa-kaytin-liikaa-alkoholia>.

Kankaanpää, Timo 2018. Valmentajalle taas potkut antanut SJK:n pomo myönsi epäonnistumisen: ”Tuntuu pahalta”. Ilta-Sanomat. Hakupäivä 30.11.2020. <https://www.is.fi/veikkausliiga/art-2000005693144.html>.

Kivioja, Olli & Pesu, Vili 2019. TPS päätti Kalle Kaskisen potkuista jo keskiviikkona – valmentaja veti silti harjoitukset vain tunteja ennen perjantain ottelua. Ilta-Sanomat. Hakupäivä 30.11.2020. <https://www.is.fi/sm-liiga/art-2000006293507.html>.

Knuuttila, Mikko 2019. HJK antoi Mika Lehtosuolle potkut – uusi valmentaja tulee Rovaniemeltä. Ilta-Sanomat. Hakupäivä 30.11.2020. <https://www.is.fi/veikkausliiga/art-2000006114430.html>.

Knuuttila, Mikko 2019. Potkut saanut Mika Lehtosuo lähetti terveiset HJK:n kannattajille. Ilta-Sanomat. Hakupäivä 30.11.2020. <https://www.is.fi/veikkausliiga/art-2000006114636.html>.

Koivunen, Tommi 2019. Valmentajapotkut SM-liigassa – Tuomas Tuokkolalle kenkää. Ilta-Sanomat. Hakupäivä 15.9.2020. <https://www.is.fi/sm-liiga/art-2000005958665.html>.

KooKoo 2019. Tuomas Tuokkola vapautettu päävalmentajan tehtävästä. Hakupäivä 26.11.2019. <https://kookoo.fi/fi-fi/article/uutinen/tuomas-tuokkola-vapautettu-paavalmentajan-tehtavasta/1409>.

Kosunen, Janne 2019. HIFK:n valmentajapotkuissa piilee valtava riski – asiantuntija järkyttyi: ”Arpia jää”. Ilta-Sanomat. Hakupäivä 30.11.2020. <https://www.is.fi/sm-liiga/art-2000005977351.html>.

KPV 2019. Jarmo Korhosen kiitokset. Hakupäivä 30.11.2020. <https://www.kpv.fi/uutiset/111217/jarmo-korhosen-kiitokset>.

KPV 2019. Muutoksia KPV:n edustusjoukkueen valmennuksessa. Hakupäivä 30.11.2020. <https://www.kpv.fi/uutiset/111210/muutoksia-kpv-n-edustusjoukkueen-valmennuksessa>.

Lahti, Petri 2019. Veikkausliigan peränpitäjä vaihtaa valmentajaa. Ilta-Sanomat. Hakupäivä 30.11.2020. <https://www.is.fi/veikkausliiga/art-2000006124272.html>.

Laukka, Minna 2008. Bob Francis vaatii HIFK:lta 400 000 euron korvauksia. Ilta-Sanomat. Hakupäivä 17.12.2020. <https://www.is.fi/urheilu/art-2000000118343.html>.

Liiga 2019. Otteluseuranta TPS–Jukurit. Hakupäivä 17.12.2020. <https://liiga.fi/fi/ottelut/2019-2020/runkosarja/125/seuranta>.

Oivio, Janne 2018. Suosikkivalmentajan potkut liikaa – PS Kemissä alkoi joukkopako: ”Yksityiskohdat eivät ole lapsille kerrottavaa tavaraa”. Ilta-Sanomat. Hakupäivä 30.11.2020. <https://www.is.fi/veikkausliiga/art-2000005741408.html>.

Oivio, Janne 2019. HJK antoi Mika Lehtosulle potkut. Ilta-Sanomat. Hakupäivä 30.11.2020. <https://www.is.fi/veikkausliiga/art-2000006114391.html>.

Oivio, Janne 2019. HJK:n pääomistajan raskas tunnustus: ”Nämä olivat uran vaikeimmat potkut”. Ilta-Sanomat. Hakupäivä 30.11.2020. <https://www.is.fi/veikkausliiga/art-2000006114484.html>.

Oivio, Janne 2019. Kommentti: SJK:n julistuksia ei voi vieläkään ottaa tosissaan – rahaseura toistaa nöyryyttävää kaavaa vuodesta toiseen. Ilta-Sanomat. Hakupäivä 30.11.2020. <https://www.is.fi/veikkausliiga/art-2000006206505.html>.

Oivio, Janne 2019. Veikkausliigaseura VPS:n päävalmentaja siirrettiin sivuun – ”Kausi on ollut vaikea”. Ilta-Sanomat. Hakupäivä 30.11.2020. <https://www.is.fi/veikkausliiga/art-2000006166792.html>.

Peltola, Pasi 2019. Edeltäjä sai potkut – JYPiin yllättäen palaava Risto Dufva: ”Nyt on rehtorikin kutsuttu mukaan”. Ilta-Sanomat. Hakupäivä 18.9.2020. <https://www.is.fi/sm-liiga/art-2000005965302.html>.

Peltola, Pasi 2019. Uutispommi SM-liigasta – Risto Dufva palaa JYPin valmentajaksi! Ilta-Sanomat. Hakupäivä 18.9.2020. <https://www.is.fi/sm-liiga/art-2000005965199.html>.

Pesu, Vili 2019. Risto Dufvasta tulee SM-liigan jumbojoukkueen Vaasan Sportin päävalmentaja. Ilta-Sanomat. Hakupäivä 30.11.2020. <https://www.is.fi/sm-liiga/art-2000006318638.html>.

Pesu, Vili 2019. TPS antoi potkut Kalle Kaskiselle – palkkasi Marko Virtasen tilalle. Ilta-Sanomat. Hakupäivä 30.11.2020. <https://www.is.fi/sm-liiga/art-2000006293384.html>.

Porin Ässät 2018. Ässien urheilutoiminnan linjaukset 2019–2023. Hakupäivä 26.11.2019. <https://assat.com/fi-fi/article/slider/assien-urheilutoiminnan-linjaukset-2019-2023/3282>.

Porin Ässät 2018. Katso Ässien lehdistötilaisuus. Hakupäivä 26.11.2019. <https://assat.com/fi-fi/article/uutiset/katso-assien-lehdistotilaisuus/3280>.

Riihentupa, Timo, 2018. Ässät veti yllätyskortin hihasta valmentajamarkkinoilla – ”En ole ikinä valmentanut suomeksi”. Ilta-Sanomat. Hakupäivä 8.9.2020. <https://www.is.fi/sm-liiga/art-2000005894951.html>.

SJK 2018. Alexei Eremenko sr. korvaa Tommi Kautosen. Hakupäivä 30.11.2020. <https://sjk.fi/uutiset/alexei-eremenko-sr-korvaa-tommi-kautosen>.

SJK 2018. SJK:n uusi päävalmentaja Alexei Eremenko. Hakupäivä 30.11.2020. <https://sjk.fi/uutiset/sjkn-uusi-paavalmentaja-alexei-eremenko>.

SJK 2019. SJK:n ja Alexei Eremenkon tiet erkanevat. Hakupäivä 30.11.2020. <https://sjk.fi/uutiset/sjkn-ja-alexei-eremenkon-tiet-erkanevat>.

Sport 2019. Risto Dufva on Vaasan Sportin uusi päävalmentaja. Hakupäivä 30.11.2020. <https://vaasansport.fi/fi-fi/article/uutinen/risto-dufva-on-vaasan-sportin-uusi-paavalmentaja/5232>.

Sundelin, Saku-Pekka 2018. FC Lahti antoi potkut Toni Korkeakunnakselle. Ilta-Sanomat. Hakupäivä 30.11.2020. <https://www.is.fi/veikkausliiga/art-2000005847747.html>.

Sundelin, Saku-Pekka 2018. Kommentti: Jälleen potkut antanut SJK on taantunut taaperon tasolle – tämän jälkeen kukaan ei ota puheita tosissaan. Ilta-Sanomat. Hakupäivä 30.11.2020. <https://www.is.fi/veikkausliiga/art-2000005690264.html>.

Sundelin, Saku-Pekka 2019. Kommentti: Toni Koskela nappaa valtikan oppi-isältään – HJK:n ongelmat kävivät selviksi rivien välissä. Ilta-Sanomat. Hakupäivä 30.11.2020. <https://www.is.fi/veikkausliiga/art-2000006114882.html>.

Teiskonlahti, Kirsi & Saarinen, Jussi 2019. Sarjajumbo TPS:ssä on viime päivinä keskusteltu joukkueen ahdistuksesta ja valettu uskoa nousuun – Kaskisen työpaikka ei ole uhattuna. Yle Urheilu. Hakupäivä 17.12.2020. <https://yle.fi/urheilu/3-11025643>.

Touru, Ville 2018. Ässiltä todellinen yllätysvalinta päävalmentajaksi – täysin tuntematon suomalaisuotsi Poriin. Ilta-Sanomat. Hakupäivä 8.9.2020. <https://www.is.fi/sm-liiga/art-2000005894269.html>.

TPS 2019. Kalle Kaskinen on vapautettu HC TPS:n päävalmentajan tehtävästä. Hakupäivä 30.11.2020. <https://hc.tps.fi/uutiset/ajankohtaista/kalle-kaskinen-vapautettu-hc-tpsn-paavalmentajan-tehtavasta>.

Tuisku, Rami 2019. Alexei Eremenkolle lähtöpassit SJK:sta – ”Tämä on meille vaikea päätös”. Ilta-Sanomat. Hakupäivä 30.11.2020. <https://www.is.fi/veikkausliiga/art-2000006206335.html>.

VPS 2019. ”Kiitos” – Petri Vuorisen terveiset VPS-perheelle. Hakupäivä 30.11.2020. <https://www.vepsu.fi/uutiset/kiitos-petri-vuorisen-terveiset-vps-perheelle>.

VPS 2019. VPS:n valmennukseen muutoksia. Hakupäivä 30.11.2020. <https://www.vepsu.fi/uutiset/vps-n-valmennukseen-muutoksia>.

Väänänen, Ville 2019. HIFK antoi potkut Ari-Pekka Selinille! Ilta-Sanomat. Hakupäivä 30.11.2020. <https://www.is.fi/sm-liiga/art-2000005977187.html>.

Web Archive & PS Kemi 2018. PS Kemi vapautti Jari Åhmanin tehtävistään – David Hannah uusi päävalmentaja. Hakupäivä 30.11.2020. <https://web.archive.org/web/20180704130955/http://www.pskemi.fi/ps-kemi-vapautti-jari-ahmanin-tehtavistaan-david-hannah-uusi-paavalmentaja>.

Työntekijän erottaminen tai tehtävästä vapauttaminen ei varmasti ole helppoa. Päävalmentajan vaihtaminen on silti usein helpoin keino *uuteen alkuun*. Tai ainakin helpoin yritys, jonka jälkeen voi sanoa, että *yritimme kaikkemme*. Usein seurojen pitäisi enemmänkin tarkastella sitä, onko joukkueen rakentaminen onnistunut, onko päävalmentajalle rakennettu alun perinkään riittävän suurta tukea organisaatiossa ja ovatko ongelmat sellaisia, johon päävalmentajan vaihtaminen edes auttaa.

Alla olevassa taulukossa 4 on listattu tarkastelujakson *päävalmentajapotkut* ja niiden vaikutukset sarjasijoitukseen. Sarjasijoituksen sijaan olisi voinut vertailla myös pistekeskivertailusta. Jotkut vaihdokset on tehty alkukaudesta ja jotkut loppukaudesta, jolloin sijoitus ei ole välttämättä edes voinut muuttua paljon. Toisaalta voi pohtia, onko potkuissa silloin edes järkeä. Lisäksi olisi voinut myös vertailla, miten uusi valmentaja pärjäsi seuraavalla kaudella, jolloin muutosta voisi analysoida pidemmällä aikavälillä. Siinä tapauksessa myös muut muuttajat vaikuttaisivat paljon, joten en tehnyt sellaista vertailua.

Kuten alla olevasta taulukosta 4 näkyy, vaihdos on hyvin harvoin tuonut kovin suurta muutosta sijoitukseen kyseisen sarjakauden aikana. Selvästi näkyvin ja onnistunein muutos oli Ilveksen nousu sarjan hänniltä kärkipäähän. HIFK:n sijoituksen nousu tapahtui pudotuspeleissä. JYPin kahden sijan nousu oli merkittävä, sillä se eteni viimeisenä joukkueena pudotuspeleihin, joskin se putosi heti ensimmäisessä vaiheessa. Myös KPV:n nousu viimeiseltä sijalta viimeistä edelliseksi oli tärkeä – tai olisi ainakin voinut olla, sillä joukkue nousi suoran putoajan paikalta liigakarsintaan, mutta putosi Ykköseen lopulta karsintojen kautta.

Taulukko 4. Päävalmentajan vaihdon vaikutus sarjasijoitukseen.

Seura	Sija vaihdon aikaan	Kauden päätteeksi	Muutos
Ilves (Liiga)	15.	4.*	+11
HIFK (Liiga)	7.	4.	+3
TPS (Liiga)	14.	11.*	+3
JYP (Liiga)	12.	10.	+2
KPV (Veikkausliiga)	12.	11.	+1
HJK (Veikkausliiga)	6.	5.	+1
SJK (Veikkausliiga)	10.	9.	+1
KooKoo (Liiga)	14.	13.	+1
VPS (Veikkausliiga)	12.	12.	0
Ässät (Liiga)	15.	15.	0
PS Kemi (Veikkausliiga)	12.	12.	0
Sport (Liiga)	15.	15.	0
FC Lahti (Veikkausliiga)	7.	8.	-1
SJK (Veikkausliiga)	6.	9.	-3

Liigassa on 15 joukkuetta ja Veikkausliigassa 12 joukkuetta.

*= Koronaviruksen takia sarja lopetettiin ennen runkosarjan viimeistä kierrosta.